

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Lakialoite LA 21/2025 vp Inka Hopsu vihr ym. Lakialoite laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 6/2026 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 5/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Nea Brandt, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Laura Ruuskanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- opetusneuvos Anssi Pirttijärvi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- maahanmuutto- ja kotoutumisiasiantuntija Maija Lehtimaa, Suomen Kuntaliitto
- asiakkuuspäällikkö Laura Leverin, Vantaan kaupunki
- toiminnanjohtaja Jenni Tuominen, Monika-Naiset liitto ry
- asiantuntija Johanna Matikainen, Suomen Punainen Risti
- asiantuntija Marianne Ruusunhelmi, Suomen Yrittäjät ry
- puheenjohtaja Björn Wallén, Vapaa Sivistystyö ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

- sosiaali- ja terveysministeriö
- Uudenmaan elinvoimakeskus
- Maahanmuuttovirasto
- Poliisihallitus
- Svenska Finlands folkting
- KEHA-keskus
- Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- Turun kaupunki
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Monikulttuurijärjestöjen yhteistyöverkosto Moniheli ry
- Sivistysala ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kotoutumisen edistämistä annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, oppivelvollisuuslakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on uudistaa kotoutumispalvelut vastaamaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan kotoutumispolitiikka perustuu kielen oppimiseen, työntekoon sekä suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen, on sekä kannustavaa että velvoittavaa ja korostaa myös maahanmuuttajan omaa vastuuta.

Esityksen mukaan kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta uudistettaisiin ja sen rahoitus koottaisiin yhteen kanavaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Työvoimaviranomaisen vastuulle säädettäisiin lukutaitokoulutuksen järjestäminen. Esityksessä toteutettaisiin lisäksi hallitusohjelman mukainen 15 miljoonan euron säästötavoite. Kotoutuminen olisi mahdollista molemmilla kotimaisilla kielillä.

Esityksessä toteutettaisiin päätös, jonka mukaan valtion korvauksista kotoutumisen edistämiseen tavoitellaan vuoden 2027 alusta lukien 30 miljoonan euron säästöä vuoden 2027 tasolla. Lisäksi sääntelyä kevennettäisiin ja kotoutuja-asiakkaan palveluprosessia sujuvoitettaisiin.

Osa lakimuutoksista on teknisiä.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2027 talousarvioksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 21/2025 vp ehdotetaan kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin (681/2023) lisättäväksi säännöksiä, joilla säädettäisiin keskeisimmistä kotoutumiskoulutuksen laatukriteereistä, kuten esimerkiksi opettajien kelpoisuudesta, opinto-ohjaajien ja erityisopettajien määristä, oppilaitosten suunnitteluvaihtoehdoista, koulutuksen tuottajan koulutuksen tilojen hallinnasta ja niiden arvioinnista.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023, kotoutumislaki) ja kuutta muuta lakia. Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2027 talousarvioksi.

Kotoutumislaissa ehdotetaan säädettäväksi selkeämmin kokonaisuutena kotoutumisen yleiset tavoitteet sekä yksilöllisen kotoutumissuunnitelman ja kotoutumiskoulutuksen tavoitteet. Esityksen tavoitteena on uudistaa kotoutumispalveluja siten, että jatkossa kotoutumispolitiikka perustuu aiempaa enemmän kielen oppimiseen, työntekoon ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymiseen sekä kotoutujan oman vastuun korostamiseen.

Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi hallitusohjelman mukainen 15 miljoonan euron säästötavoite kotoutumis- ja kielikoulutuksen uudistamisesta. Tavoitteena on myös toteuttaa keväällä 2024 julkisen talouden suunnitelman mukainen 1,8 miljoonan euron säästö vuodesta 2027 alkaen alentamalla 18 vuotta täyttäneestä henkilöstä maksettavaa laskennallista korvausta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi syksyllä 2025 budjettiriihessä päätetty 30 miljoonan euron säästö.

Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Esityksessä kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten muodostamaa kokonaisuutta ja järjestämisvastuita ehdotetaan muutettavaksi siten, että kotoutumiskoulutuksen järjestämisvastuu on jatkossa vain kuntien työvoimaviranomaisilla, jotka järjestävät koulutukset työvoimakoulutuksena. Esityksellä vahvistetaan kuntien ja niiden muodostamien työllisyysalueiden mahdollisuuksia järjestää kotoutumiskoulutusta ja lukutaitokoulutusta sekä johtaa, ohjata ja kehittää kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta ja samalla edistää tehokkaammin maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä.

Ehdotetun muutoksen myötä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva vapaan sivistystyön kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen ohjaus- ja valtiosuusjärjestelmä puretaan lukuun ottamatta viittomakieliseen kotoutumiskoulutukseen kohdistuvaa rahoitusta.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen rahoitus kootaan ehdotuksen mukaan yhteen kanavaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen, millä puretaan myös kotoutumiskoulutuksen valtionrahoituksen päällekkäisyyttä.

Sivistysvaliokunnan hallintovaliokunnalle antamasta lausunnosta (SiVL 5/2026 vp) ilmenee, että työvoimakoulutuksena järjestettävä kotoutumiskoulutus on ollut huomattavasti yleisempi ja osallistujamääriltään laajempi kotoutumiskoulutuksen tuottamistapa kuin vapaan sivistystyön kotoutumiskoulutus: vuonna 2024 työvoimakoulutuksena järjestettyyn kotoutumiskoulutukseen osallistui noin 18 500 henkilöä ja vapaan sivistystyön kotoutumissuunnitelman mukaisessa koulutuksessa opiskeli noin 6 800 henkilöä.

Hallintovaliokunnan saamissa lausunnoissa on todettu vapaan sivistystyön merkittävä rooli ja samalla myös pitkä kokemus koulutusten järjestämisessä. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä sitä, että työvoimaviranomaiset voivat hyödyntää kotoutumiskoulutuksen toteuttamisessa myös jatkossa vapaan sivistystyön oppilaitosten osaamista. Tämä huomioidaan hallituksen esityksessä siten, että kunnat voivat valita koulutuksille parhaaksi katsomansa tuottamistavat ja toteuttajat oppilaitosten ja muiden koulutuksen tarjoajien joukosta. Esimerkiksi kunnalliset ammatillisen koulutuksen oppilaitokset sekä kansalaisopistot voivat osallistua kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestämiseen kunnan omana tuotantona.

Lisäksi hallintovaliokunta tuo esiin, että jatkossa henkilön kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia osallistumisesta vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämiin muihin kotoutumista ja kielitaitoa edistäviin koulutuksiin. Tähän ei esityksessä ehdoteta muutoksia. Näitä opintoja voidaan myös valiokunnan saaman selvityksen mukaan tukea kotoutumislain mukaisina omaehtoisina opintoina työttömyysetuudella, kun tukemisen edellytykset täyttyvät. Muutoksia ehdotetaan omaehtoisten opintojen tukemiseen vain niiden vapaan sivistystyön koulutusten osalta, joiden ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä puretaan eli kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen osalta.

Hallituksen esityksessä vahvistetaan lukutaitokoulutuksen keskeistä roolia heikosti lukevien ja kirjoittavien työnhakijana olevien kotoutuja-asiakkaiden palveluna säätämällä lukutaitokoulutuksen tavoitteista, sisällöstä, seurannasta ja järjestämisestä laissa. Lisäksi Opetushallitus määrää ehdotuksen mukaan lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteista, millä parannetaan myös lukutaitokoulutuksen laatua ja yhdenmukaistetaan sen toteuttamista.

Hallintovaliokunta pitää kielitaitoa edistäviä ehdotuksia kannatettavina. Hallintovaliokunta on aiemmissa mietinnöissään (mm. HaVM 8/2024 vp — HE 21/2024 vp ja HaVM 10/2022 vp — VNS 6/2021 vp) korostanut sitä, että erityisesti suomen tai ruotsin kielen osaamisella on keskeinen merkitys maahanmuuttajien työllistymisessä ja yhteiskuntaan kotoutumisessa. Eduskunta on kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeita koskevan valtioneuvoston selonteon (HaVM 10/2022 vp — VNS 6/2021 vp) yhteydessä edellyttänyt hallituksen tarkkaan seuraavan kotoutumiskoulutuksen, erityisesti kielikoulutuksen, vaikuttavuutta ja kieliopintojen velvoittavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutuksia oppimistuloksiin sekä huolehtivan kieliopintojen kehittämisestä siten, että maahan muuttaneiden kielitaito vastaa nykyistä paremmin työelämän kielitaitovaatimuksia (EK 22/ 2022 vp).

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Hallintovaliokunta pitää kaiken kaikkiaan ehdotettuja uudistuksia kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten osalta kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina. Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestäminen jatkossa työvoimakoulutuksena sekä vastuun keskittäminen työvoimaviranomaiselle selkeyttävät järjestelmää ja vahvistavat koulutusten työelämälähtöisyyttä sekä kuntien kokonaisvastuuta.

Rahoituksen muutokset

Kuten edellä on todettu, esityksessä ehdotetaan kunnille uudeksi valtionosuustehtäväksi luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen järjestämistä. Lisäksi kotoutumislain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen rahoitus siirretään kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen. Uusille ja laajentuville valtionosuustehtäville on kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisesti osoitettava täysimääräinen rahoitus uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esitys on huomioitu kevään 2026 julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2027—2030. Hallintovaliokunta pitää kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirtoa peruspalvelujen valtionosuuteen selkeyttävänä ja kannatettavana.

Hallituksen esitys kohdentaa kuntiin myös uusia säästötoimia koskien kotoutumisen edistämisen kokonaisuutta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu laajasti esiin huoli hallituksen esityksen vaikutuksista kuntatalouteen ja kotoutumista edistäviin palveluihin, niiden saatavuuteen sekä kuntien halukkuuteen ottaa vastaan kotoutuja-asiakkaita samoin kuin mahdollisesta kotoutuja-asiakkaiden ohjautumisesta isoihin kaupunkeihin. Kotoutumiseen kohdistuvat leikkaukset voivat heijastua kotoutumispalvelujen lisäksi myös laajemmin kunnan muiden palveluiden, kuten sivistyspalveluiden, resursseihin sekä lisätä paineita verojen tai asiakasmaksujen korotuksiin.

Hallintovaliokunta toteaa, että on mahdollista, että esitykseen sisältyvät rahoitusmuutokset ja säästöt voivat vaikuttaa kuntien talouteen ja kotoutumispalvelujen toteuttamiseen, mikäli kunnat eivät pysty sopeuttamaan toimintaansa tai vähentämään palveluita, joihin säästöt kohdentuvat.

Hallintovaliokunta pitää edellä todettu huomioiden tärkeänä sitä, että erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuuteen panostetaan. Samalla valiokunta tähdentää, että oikein kohdennetuilla ja resursoituilla alkuvaiheen toimenpiteillä on merkittävä rooli kotoutumisen onnistumisessa. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä myös aiempiin mietintöihinsä (mm. HaVM 45/2022 vp — HE 208/2022 vp ja HaVM 8/2024 vp — HE 21/2024 vp).

Hallintovaliokunta tuo vielä rahoitukseen liittyen esiin, että hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 208/2022 vp) todetaan, että lakiehdotuksen oltua voimassa vuoden, työ- ja elinkeinoministeriössä käynnistetään erillisselvitys kotoutumisen edistämiseen liittyvien kustannusten korvaamisen kokonaisuudesta. Tavoitteena olisi selvittää tarkoituksenmukaisimmat ja kustannustehokkaimmat tavat korvata kunnille ja hyvinvointialueille niiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriössä on valmistunut keväällä 2026 kotoutumisen edistämiseen liittyvien

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

kustannusten korvaamisesta erillisselvitys. Tämän kokonaisuuden arviointi on kuitenkin vielä kesken.

Muut ehdotukset ja huomiot

Hallituksen esityksen mukaan kotoutumislaisissa määritellään jatkossa selkeämmin kokonaisuutena kotoutumisen yleiset tavoitteet, yksilöllisen kotoutumissuunnitelman sekä kotoutumiskoulutuksen tavoitteet. Tavoitteissa huomioidaan vahvemmin maahanmuuttajan oma vastuu kotoutumisestaan ja velvollisuus kotoutumisensa edistämiseen. Kotoutumisen tavoitteeksi asetetaan selkeämmin työllistyminen, suomen tai ruotsin kielen oppiminen ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtyminen.

Hallintovaliokunta on mietinnössään HaVM 8/2024 vp — HE 21/2024 vp katsonut, että kotouttamistoimenpiteiden velvoittavuutta tulee edelleen lisätä ja että maahanmuuttajilta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. Lisäksi valiokunta on korostanut yksilön omaa aktiivisuutta ja vastuuta kotoutumisestaan. Hallintovaliokunta pitää nyt esityksessä ehdotettuja tavoitteita sekä vastuiden ja velvollisuuksien lisäämistä kannatettavina. Valiokunta katsoo, että sääntelyllä selkeytetään ja yhdenmukaistetaan kotoutumiseen liittyvää palveluprosessia ja tehostetaan resurssien käyttöä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisäksi, että täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten, vastaanottoon varautumisen kustannusten sekä ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta luovutaan. Näistä luopuminen ei esityksen mukaan tuota säästöä, koska niiden osalta rahoitus siirretään hyvinvointialueille. Säästöä syntyy kuitenkin esityksen mukaan hallinnollisen työn vähenemisestä.

Hallintovaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta luopumisella erikseen korvattavina kustannuksina ei ole vaikutusta hyvinvointialueen velvollisuuteen järjestää toimenpiteitä ja palveluita ihmiskaupan uhreille. Ihmiskaupan uhrien auttamistoimien järjestämisestä säädetään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanottamisesta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta annetun lain (746/2011) 38 b §:ssä. Lisäksi sosiaalihuoltolain (1301/2014) 11 §:n mukaan sosiaalipalveluja on järjestettävä hyväksikäytöstä ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen. Ihmiskaupan uhrien palveluista tai toimenpiteistä ei ole säädetty voimassa olevassa kotoutumislaisissa, vaan kotoutumislaisissa säädetään vain kyseisten palveluiden ja toimenpiteiden kustannusten korvaamisesta. Kotoutumislain mukaisen korvauksen siirtämisellä hyvinvointialueiden yleiskatteeseen rahoitukseen ei esityksen mukaan ole vaikutusta palveluiden järjestämisvastuuseen, vaan hyvinvointialueet järjestävät jatkossakin palvelut henkilöiden tarpeen mukaisesti edellä mainitun lainsäädännön perusteella.

Hallintovaliokunta pitää hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta toteaa, ettei se ehdota sääntelyyn varsinaisia sisällöllisiä muutoksia, mutta valiokunta huomioi lakiehdotuksiin muista hallituksen esityksistä ja lakimuutoksista johtuvat yhteensovittamistarpeet pykälämuutoksin jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin sekä lakiehdotusten johtolauseissa.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Lisäksi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa lausunnossaan hallintovaliokunnalle (TyVL 6/2026 vp) esityksen tavoitteita ja pitää tärkeänä, että maahan muuttaneiden henkilöiden nopeaa kiinnittymistä työelämään ja yhteiskuntaan pyritään vahvistamaan. Kotoutumispalveluilla on perusteltua pyrkiä antamaan siihen osallistuville henkilöille valmiudet päästä työmarkkinoille ja pysyä työssä. Palveluja on tärkeä kehittää ja erityisesti niiden vaikuttavuuden parantamiseen tulee panostaa.

Hallintovaliokunta yhtyy edellä todettuun työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemykseen, mutta korostaa samalla, että työperäisen maahanmuuton ja kotoutumisen onnistumisen kannalta myös työnantajilla on keskeinen rooli. Valiokunnan näkemyksen mukaan työnantajien osallistumista maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen tulee jatkossa vahvistaa ja kehittää.

Lakialoite LA 21/2025 vp

Edellä esitettyihin perusteluihin viitaten, hallintovaliokunta ehdottaa, että lakialoite hylätään.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

2 §. Soveltamisala. Hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälän 3 momentin 1 kohdassa viitataan ulkomaalaislain sijaan määritelmäasetukseen, kuten hallituksen esityksessä eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi (HE 52/2026 vp) on esitetty.

30 §. Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset. Valiokunta ehdottaa, että säännöksen 1 momentin 3 kohdasta poistetaan maininnat osallistumisesta avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen, kuten hallituksen esityksessä eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/2026 vp) yhteydessä on esitetty. Lisäksi vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi säännöksen 5 kohtaan avointen korkeakouluopintojen opiskelun tukemisesta kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa.

91 §. Ohjaus- ja valvontatehtäviin liittyvä tiedonsaantioikeus. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisättäväksi Maahanmuuttovirasto sekä vastaanottokeskus, kuten hallituksen esityksessä eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi (HE 52/2026 vp) yhteydessä on esitetty.

95 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momenttiin hallintovaliokunta ehdottaa lisättäväksi selkeyden vuoksi täsmennyksen, jonka mukaan tässä laissa tarkoitettuun muuhun kuin käräjäoikeuden päätökseen saa vaatia oikaisua, kuten hallituksen esityksessä eduskunnalle EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen muodostavien säädösten täytäntöönpanemiseksi (HE 52/2026 vp) yhteydessä on esitetty.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

3. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

74 §. Opintoja koskevat edellytykset. Hallintovaliokunta ehdottaa, että 74 §:n 1 momentin 1 kohdasta poistetaan maininta osallistumisesta avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen, kuten hallituksen esityksessä eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaiksi lainsäädännöksi (HE 86/2026 vp) yhteydessä on esitetty. Vastaava muutos ehdotetaan säännöksen 4 kohtaan avointen korkeakouluopintojen opiskelun tukemisesta kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa.

4. Laki työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n ja 11 luvun 2 §:n muuttamisesta

10 luku. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §. Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen alkamisen jälkeen. Hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 momentissa huomioidaan työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta annetulla lailla (327/2026) tehdyt muutokset, jonka myötä momentista poistettiin viittaus kumottuun 7 luvun 2 §:ään. Myös säännöksen ruotsinkielistä muotoa on muutettu kielellisesti mainitulla lailla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 74/2026 vp sisältyvät 2. ja 5.–7. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 74/2026 vp sisältyvät 1., 3. ja 4. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää lakialoitteeseen LA 21/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 6, 7 ja 12 §, 14 §:n 3 ja 7 momentti sekä 20, 47, 49, 50, 52–54, 58, 63, 64 ja 68 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n ruotsinkielinen sanamuoto, 14 §:n 7 momentti, 20 §, 47 §:n ruotsinkielinen sanamuoto, 49 ja 50 § sekä 53 ja 54 §:n ruotsinkielinen sanamuoto laissa 1100/2024, 7 § laissa 70/2026, 14 §:n 3 momentti laissa 1414/2025, 52 §:n ruotsinkielinen sanamuoto ja 63 § osaksi laissa 1100/2024, 58 § laissa /, 64 § laissa 721/2025 ja 68 § laeissa 322/2024, 1100/2024 ja 721/2025,

muutetaan 1 §, 2 §:n 2–4 momentti, 3 ja 5 §, 13 §:n otsikko ja 1 momentti, 14 §:n 1 momentin johdantokappale ja 5 kohta sekä 2 ja 4 momentti, 16 §, 18 §:n 1 momentti, 19 §, 22 §:n 2 momentti, 24, 26 ja 27 §, 28 §:n 1 momentti, 30 §:n 1 momentti, 32 a §:n 1 momentti, 34 §:n 1 momentti, 51 §, 55 §:n 1 momentti, 59 §:n 4 momentti, 60 §:n 1 momentti, 61 §:n 1 momentti, 65 §:n 3 ja 4 momentti, 86 §:n 3 ja 4 momentti, 90 §, 91 §:n 1 momentti, 95 §:n 1 momentti ja 96 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n ruotsinkielinen sanamuoto osaksi laissa 1100/2024, 2 §:n 2 momentin, 3 momentin johdantokappaleen ja 3–5 kohdan ja 4 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, 13 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentin johdantokappale ja 5 kohta sekä 2 ja 4 momentti, 16 §, 18 §:n 1 momentti, 22 §:n 2 momentti, 27 §:n ja 30 §:n 1 momentin johdantokappaleen sekä 1, 2, 4 ja 6 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto, 32 a §:n 1 momentti, 34 §:n 1 momentin, 61 §:n 1 momentin ja 65 §:n 3 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, ~~95 §:n 1 momentti~~ ja 96 § laissa 1100/2024, 2 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohta, 91 §:n 1 momentti ja 95 §:n 1 momentti laissa /, 3 ja 26 §, 59 §:n 4 momentti ja 86 §:n 3 ja 4 momentti laissa 1376/2025, 5 § laeissa 1100/2024, 721/2025 ja 70/2026, 19 § laeissa 1100/2024 ja 1414/2025, 24 § laeissa 1100/2024 ja 70/2026, 28 §:n 1 momentti osaksi laeissa 1100/2024 ja 70/2026, 30 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohta laissa /, 51 §, 55 §:n 1 momentti, 65 §:n 4 momentti ja ~~91 §:n 1 momentti~~ laissa 721/2025, 60 §:n 1 momentti laeissa 322/2024 ja 1100/2024 sekä 90 § laeissa 322/2024, 721/2025 ja 1376/2025, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a ja 26 a § sekä 30 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää maahanmuuttajan:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

- 1) kotoutumista;
- 2) työllistymistä tai yrittäjyyttä;
- 3) työelämävalmiuksia;
- 4) toimivan peruskielitaidon saavuttamista ja muuta työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavaa osaamista;
- 5) yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista;
- 6) omaa vastuuta kotoutumisestaan.

1 a §

Kotoutumisen velvoittavuus

Maahanmuuttajalla on velvollisuus edistää kotoutumistaan ja työllistymistään. Maahanmuuttajan on hakeuduttava ja osallistuttava tässä laissa tarkoitettuihin kotoutumista edistäviin palveluihin tässä laissa säädetyllä tavalla.

Maahanmuuttajan ja kotoutuja-asiakkaan tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien laiminlyönnistä säädetään 24 §:ssä.

2 §

Soveltamisala

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen 10 §:ää sovelletaan myös muuhun Suomessa oleskelemaan maahanmuuttajaan. Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen 65 §:n 3 momenttia sovelletaan myös Suomen kansalaiseen, joka on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettu ihmiskaupan uhri siltä osin, kun kyse on mainitussa momentissa tarkoitetuista kustannuksista, jotka aiheutuvat ihmiskaupan uhrille tämän uhriasemasta johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävistä toimenpiteistä ja palveluista.

Tämän lain 4 lukua kuntaan ohjaamisesta sekä 61, 62, 65 ja 66 §:ää kustannusten korvaamisesta kunnalle tai hyvinvointialueelle sovelletaan henkilöön:

1) joka saa vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiselle kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle ja myönnetyn suojelun sisällölle, neuvoston direktiivin 2003/109/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2024/1347 tarkoitettua kansainvälistä suojelua;

2) jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 113 a §:n perusteella;

3) joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella;

4) jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin perusteella; tai

5) jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla ja joka täyttää kotikuntalain (201/1994) 4 §:ssä säädetty edellytykset.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Tämän lain 4 lukua sekä 61, 62, 65 ja 66 §:ää sovelletaan lisäksi tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettun henkilön perheenjäseneneen ja muuhun omaiseen, jos tällä on ollut perheside mainitussa momentissa tarkoitettuun henkilöön ennen hänen Suomeen tuloaan.

3 §

Lain soveltaminen työnhakijaan

Sovellettaessa 14, 16, 18, 19, 22–25 ja 32 a §:ää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun työnhakijaan tässä laissa kunnan tehtäviksi säädettyjen toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta vastaa mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettu työvoimaviranomainen, jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Työnhakijaksi rekisteröityneen 5 §:n 5 kohdassa tarkoitettun kotoutuja-asiakkaan 14, 16, 18, 19 ja 22–24 §:ssä tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kotoutumisella* maahanmuuttajan omaan vastuuseen painottuvaa yksilöllistä prosessia, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan kielitaito, työelämävalmiudet ja muu työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittava osaaminen kehittyvät sekä yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja osallisuus lisäänty;

2) *kotoutumisen edistämisellä* kotoutumisen tukemista tarjoamalla maahanmuuttajalle tässä laissa tarkoitettuja palveluja, tukemalla hänen mahdollisuuksiaan kehittää kielitaitoa, työelämävalmiuksia sekä muuta työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavaa osaamista huomioiden maahanmuuttajan oma vastuu kotoutumisestaan;

3) *asettautumisen edistämisellä* toimia, joilla tuetaan erityisesti työ- tai opiskeluperusteisesti kuntaan muuttavan maahanmuuttajan kotoutumista kunnan kotoutumisohjelman ulkopuolella;

4) *maahanmuuttajalla* Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti;

5) *kotoutuja-asiakkaalla* maahanmuuttajaa, jolla on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma;

6) *työnhakijalla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua henkilöä;

7) *työttömällä työnhakijalla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua työnhakijaa, joka on mainitun momentin 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla työtön;

8) *ihmiskaupan uhrilla* kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettua henkilöä;

9) *kotoutumisohjelmalla* kunnan ja työvoimaviranomaisen järjestämää maahanmuuttajan kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuutta;

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

10) *kotoutumisohjelmaan sisältyvillä palveluilla* kunnan ja työvoimaviranomaisen järjestämiä kotoutumisen alkuvaiheen palveluja, joiden tavoitteena on edistää maahanmuuttajan kotoutumista, työllisyyttä tai yrittäjyyttä, toimivan peruskielitaidon saavuttamista, osaamista ja työelämävalmiuksia sekä yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista;

11) *yhteiskuntaorientaatiolla* kotoutumisohjelmaan sisältyviä opintoja, jotka vahvistavat kotoutuja-asiakkaan ymmärrystä suomalaisesta yhteiskunnasta ja arjen kansalaistaidoista sekä omista oikeuksista ja velvollisuuksista ja jota järjestetään kotoutuja-asiakkaan omalla tai hyvin tuntemalla kielellä;

12) *kotoutumissuunnitelmalla* yksilöllistä kotoutumisen edistämiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jossa kunta sopii yhdessä maahanmuuttajan kanssa yksilöllisistä kotoutumisen ja työllistymisen tavoitteista, palveluista ja palveluihin hakeutumisesta ja osallistumisesta sekä tuo maahanmuuttajan tietoon hänen vastuunsa ja velvollisuutensa omasta kotoutumisestaan;

13) *palveluntuottajalla* tahoja, joka tuottaa kunnalle 10 §:ssä tai 13 §:n 1 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettua palvelua lukuun ottamatta kielitaidon päättöttestausta;

14) *kuntapaikalla* elinvoimakeskuksen ja kunnan 42 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen perustuvaa kunnan ilmoitusta valmiudesta järjestää asunto, vastaanotto ja palvelut sekä ottaa 2 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettu maahanmuuttaja vastaan 4 luvussa tarkoitettussa kuntaan ohjaamisessa;

15) *kuntaan ohjaamisella* menettelyä, jossa 43 §:ssä säädetyllä tavalla elinvoimakeskus ohjaa 2 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettua henkilön kunnan myöntämälle kuntapaikalle taikka kyseinen henkilö muuttaa vastaanottokeskuksesta kuntaan vastaanottokeskuksen tukitoimia hyödyntäen tai itsenäisesti;

16) *työttömyysetuudella* työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua ansiopäivärahaa ja yleistukilaisissa (48/2026) tarkoitettua yleistukea.

13 §

Kunnan ja työvoimaviranomaisen kotoutumisohjelman sisältö

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnan ja työvoimaviranomaisen yhteistä kotoutumisohjelmaa. Kunnan ja työvoimaviranomaisen on järjestettävä yhteinen kotoutumisohjelma, jonka on sisällettävä:

- 1) 14 §:ssä tarkoitettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi;
 - 2) 16 §:ssä tarkoitettu kotoutumissuunnitelman laadinta;
 - 3) 25 §:ssä tarkoitettu monikielinen yhteiskuntaorientaatio;
 - 4) 26 §:ssä tarkoitettu kotoutumiskoulutus ja kielitaidon päättöttestaus;
 - 5) 26 a §:ssä tarkoitettu lukutaitokoulutus;
 - 6) muita kuin 1—5 kohdassa tarkoitettuja koulutuksia ja palveluita, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä; ja
 - 7) ohjelman aikaista ohjausta ja neuvontaa huomioiden maahanmuuttajan vastuun ja velvollisuuden omasta kotoutumisestaan.
-

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

14 §

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi

Kunnan on laadittava viipymättä osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi maahanmuuttajalle, jonka ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä on kulunut enintään kolme vuotta, jos hän:

5) saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettua toimeentulotukea;

Kunnan on arvioitava maahanmuuttajan osaaminen, työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä koulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden tarpeet. Arvioinnin aikana selvitetään maahanmuuttajan tavoitteet, tarkoituksenmukainen kotoutumiskieli, aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito, työllistymisen ja kotoutumisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky sekä muut työllistymiseen ja kotoutumiseen merkittävästi vaikuttavat tekijät. Arvioinnissa maahanmuuttajan tietoon tuodaan kotoutumista edistävien palveluiden tavoitteet ja maahanmuuttajan velvollisuudet sekä ohjataan maahanmuuttajaa omatoimisuuteen ja ottamaan vastuuta omasta kotoutumisestaan ja työllistymisestään. Palvelutarpeiden selvittämiseksi maahanmuuttaja voidaan ohjata tarvittaviin asiantuntija-arviointeihin ja tutkimuksiin.

Hyvinvointialueen on osallistuttava 1 momentissa tarkoitettuun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen yhteensovittamista.

16 §

Kotoutumissuunnitelman laatiminen

Kunnan on laadittava kotoutumissuunnitelma 14 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulle maahanmuuttajalle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kunnan on laadittava kotoutumissuunnitelma mainitun momentin 1 ja 3–7 kohdassa tarkoitettulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan mainitussa pykälässä tarkoitettuna arvioinnin perusteella tarvitsevan sitä kotoutumisensa edistämiseksi. Kotoutumissuunnitelma on laadittava edellä tarkoitettuna arviointiin sisältyvän alkuhaastattelun yhteydessä, jollei perustellusta syystä ole tarpeen laatia sitä erillisessä tapaamisessa.

Hyvinvointialueen on osallistuttava 1 momentissa tarkoitettuna kotoutumissuunnitelman laatimiseen, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen yhteensovittamista.

Kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä.

Ihmiskaupan uhrin osalta voidaan poiketa 3 momentissa säädetyistä kolmen vuoden määräajasta, jos hänet tavoitetaan kunnan kotoutumista edistävien palveluiden piiriin vasta määräajan päätyttyä.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Kotoutuja-asiakas on ohjattava hakeutumaan kotoutumissuunnitelmassa sovittuun hänen tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään palveluun heti, kun kotoutumissuunnitelma on laadittu. Ohjaus on tarvittaessa tehtävä yhteistyössä palvelun järjestämisestä vastaavan viranomaisen, palveluiden tuottajan taikka järjestön, yhdistyksen tai yhteisön kanssa.

18 §

Kotoutumissuunnitelmassa sovittavat tavoitteet

Kunnan ja maahanmuuttajan on sovittava kotoutumissuunnitelmassa yksilöllisistä kotoutumisen ja työllistymisen tai yrittäjyyden pidemmän aikavälin sekä kotoutumissuunnitelman aikaisista tavoitteista. Yksilöllisten tavoitteiden asettamisessa on otettava huomioon maahanmuuttajan oma vastuu ja velvollisuus omasta kotoutumisestaan, osaaminen, työ- ja koulutushistoria sekä kotoutumisen yleiset velvollisuudet ja tavoitteet sekä lain tarkoitus.

19 §

Kotoutumissuunnitelman sisältö

Kunnan ja maahanmuuttajan on sovittava kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä oman vastuun ja tavoitteiden, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen edellyttämässä laajuudessa kotoutumista, työllistymistä tai yrittäjyyttä, suomen tai ruotsin kielen taitoa ja yhteiskunnallisia valmiuksia edistävistä palveluista sekä ohjauksesta ja neuvonnasta. Edellä 14 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmassa on vähintään sovittava osallistumisesta 25 §:ssä tarkoitettuun monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon sekä 26, 26 a tai 30 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Työnhakijaksi rekisteröityneen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmassa asetetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 45 §:ssä tarkoitettu työnhakuvelvollisuus, jollei mainitusta laista johdu muuta. Suunnitelmassa on sovittava myös palveluiden toteutumisen seurannasta sekä maahanmuuttajan velvollisuudesta toteuttaa suunnitelmaansa ja edistää kotoutumistaan ja työllistymistään omatoimisesti ja aktiivisesti.

Kunta vastaa siitä, että kotoutumissuunnitelmaan sisällytetyt palvelut muodostavat maahanmuuttajan kotoutumista edistävän tarkoituksenmukaisen ja tarvittaessa monialaisen palvelukokonaisuuden. Kotoutumissuunnitelmaan on sisällyttävä 13 §:ssä tarkoitettuun kotoutumisohjelmaan sisältyviä palveluita tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettuja työvoimapalveluita.

Kotoutumissuunnitelmassa on perusteltava sovittujen palveluiden tarkoituksenmukaisuus maahanmuuttajan kotoutumiselle ja työllistymiselle tai yrittäjyydelle sekä toimivan peruskielitaidon saavuttamiselle asetetun tavoitteen toteutumisen kannalta.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

22 §

Kotoutumissuunnitelman tarkistaminen

Hyvinvointialueen on osallistuttava kotoutumissuunnitelman tarkistamiseen, jos suunnitelma on laadittu yhdessä 16 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

24 §

Maahanmuuttajan ja kotoutuja-asiakkaan velvollisuudet

Edellä 14 §:n 1 momentissa tarkoitetun maahanmuuttajan on osallistuttava mainitussa pykälässä tarkoitettuun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin.

Kunnan on selvitettävä kotoutuja-asiakkaalle kotoutumissuunnitelmasta ja siihen liittyvistä palveluista aiheutuvat oikeudet ja velvollisuudet siten, että tämä ymmärtää ne.

Kotoutuja-asiakkaan on:

- 1) osallistuttava kotoutumissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen;
- 2) toteutettava hänen kanssaan laadittua suunnitelmaa;
- 3) hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti suunnitelmassa sovittuihin palveluihin;
- 4) ilmoitettava kunnalle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa; ja
- 5) ilmoitettava kunnalle merkittävistä palvelutarpeeseensa tai elämäntilanteeseensa liittyvistä tai muista muutoksista, jotka voivat vaikuttaa suunnitelmassa sovittujen tavoitteiden saavuttamiseen ja palveluihin osallistumiseen.

Lisäksi työnhakijaksi rekisteröityneen kotoutuja-asiakkaan on ilmoitettava suunnitelman toteuttamisesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 38 §:n mukaisesti ja noudatettava kotoutumissuunnitelmassa asetettua mainitun lain 45 §:ssä tarkoitettua työnhakuvelvollisuutta.

Velvollisuuksien laiminlyömisestä oikeuteen saada ansiopäivärahaa säädetään työttömyysturvalaissa, vaikutuksesta oikeuteen saada yleistukea säädetään yleistukilaissa ja vaikutuksesta toimeentulotukeen toimeentulotuesta annetusta laista.

26 §

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet, sisältö ja seuranta

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutuja-asiakkaan suomen tai ruotsin kielen taidon ja muun työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan osaamisen kehittymistä. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on tukea kotoutuja-asiakkaan työllistymistä ja kotoutumista sekä omaa vastuuta kotoutumisensa edistämisestä. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on oltava, että kotoutuja-asiakas saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon.

Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä:

- 1) suomen tai ruotsin kielen opetusta;
- 2) ammatillisten tai muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta ja ohjausta työmarkkinoille, työllistymistä edistäviin palveluihin tai jatko-opintoihin;

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

3) opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä valmiuksia;

4) työssäoppimisjakso taikka työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa;

5) suomen tai ruotsin kielitaidon päättöttestaus.

Opetushallitus vastaa kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättöttestauksen kehittämisestä ja ylläpidosta huomioiden kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt. Opetushallitus määrää kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättöttestauksen toteuttamisesta. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta.

Kotoutumiskoulutuksen osalta seurataan vähintään koulutuksessa saavutettua kielitaitoa, työllistymistä sekä siirtymistä ja ohjausta työllistymistä ja kotoutumista edistäviin palveluihin.

26 a §

Lukutaitokoulutuksen tavoitteet, sisältö ja seuranta

Lukutaitokoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutuja-asiakkaan suomen tai ruotsin kielen, luku- ja kirjoitustaidon sekä muun työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan osaamisen kehittymistä.

Lukutaitokoulutuksen on sisällettävä:

1) suomen tai ruotsin kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta; ja

2) opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä perustaitoja ja valmiuksia.

Opetushallitus määrää lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta.

Lukutaitokoulutuksen osalta seurataan vähintään koulutuksessa saavutettua kielitaitoa, työllistymistä sekä siirtymistä ja ohjausta työllistymistä ja kotoutumista edistäviin palveluihin.

27 §

Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestäminen

Työvoimaviranomainen vastaa siitä, että sen toimialueella on tarjolla suomen- ja ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta ja lukutaitokoulutusta sen toimialueella asuvien kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen ja työllistymisen tarpeita vastaavasti.

Työvoimaviranomaisen tai tässä laissa tarkoitetun palveluntuottajan on toteutettava kotoutumiskoulutus tai lukutaitokoulutus työvoimakoulutuksena, josta säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

28 §

Omaehtoisen opiskelun tukeminen

Kotoutuja-asiakkaalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen tässä laissa, työttömyysturvalaissa ja yleistukilaissa säädetyin edellytyksin, jos:

- 1) hänellä on työvoimaviranomaisen toteama koulutustarve ja työvoimaviranomainen arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee kotoutuja-asiakkaan kotoutumista ja työllistymistä;
 - 2) opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa; ja
 - 3) tässä luvussa säädetyt edellytykset täyttyvät.
-

30 §

Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset

Omaehtoisena opiskeluna voidaan 28 ja 29 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä tukea opintoja:

1) joista säädetään perusopetuslaissa (628/1998), jos kotoutuja-asiakkaalla ei ole perusopetuksessa saatavia tietoja ja taitoja ja opinnot voidaan katsoa tarkoituksenmukaisiksi ottaen huomioon kotoutuja-asiakkaan kotoutumissuunnitelmassa määritellyt tavoitteet;

2) joista säädetään lukiolaissa (714/2018), jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä;

3) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017), ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon, yliopistossa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon, joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen tai jotka ovat mainittujen lakien mukaista lisä- tai täydennyskoulutusta, erikoistumiskoulutusta ja ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta ja avointa yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetusta;

4) joista säädetään tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);

5) joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja jotka ovat muuta kuin kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa järjestettävää avointa korkeakouluopetusta, jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää ja opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma, tai joista säädetään mainitun lain 14 §:n 2 momentissa, jos opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma;

6) jotka pätevöittävät kotoutuja-asiakkaan toimimaan ammatissaan Suomessa.

Jos kotoutuja-asiakas on täyttänyt 40 vuotta, omaehtoisen opiskelun tukeminen 1 momentin 1 kohdan mukaisesti edellyttää lisäksi, ettei hän ole voinut aloittaa opintojaan vamman, sairauden tai sairausvakuutuslain 9 luvussa tarkoitettujen raskaus- tai vanhempainrahopäivien käyttämisen vuoksi täyttäessään 40 vuotta, ellei perustellusta syystä johdu muuta. Mainituksa kohdassa tarkoitettua opiskelua voidaan tukea opintojen loppuun asti edellä säädetyin estämättä, jos kotoutuja-asiakas aloitti opinnot ennen kuin hän täytti 40 vuotta.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

32 a §

Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu

Jos maahanmuuttaja tai kotoutuja-asiakas on varannut vastaanottoajan taikka maahanmuuttajalle tai kotoutuja-asiakkaalle on varattu vastaanottoaika 10 §:ssä tarkoitettuun ohjaukseen tai neuvontaan, 14 §:ssä tarkoitettuun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, 16 §:ssä tarkoitettuun kotoutumissuunnitelman laadintaan tai 22 §:ssä tarkoitettuun kotoutumissuunnitelman tarkistamiseen ja hän on ilman hyväksyttävää syytä ja varattua aikaa ennalta peruuttamatta jäänyt saapumatta varattuna aikana vastaanotolle, kunta tai työvoimaviranomainen saa periä maahanmuuttajalta tai kotoutuja-asiakkaalta tulkitsemisen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset, kuitenkin enintään 56,70 euroa. Maksun saa kuitenkin periä vain, jos maksun perimistä ei ole pidettävä kohtuuttomana ja kunta tai työvoimaviranomainen on varauksen yhteydessä ilmoittanut mahdollisuudesta periä maksu sekä antanut ennalta ohjeet ajan peruuttamiseksi. Maksun perimistä sekä ajan peruuttamista koskevat tiedot on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää niiden sisällön. Maksua ei saa periä alle 18-vuotiaalta asiakkaalta.

34 §

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleen lapsen ja nuoren tuki

Edellä 2 §:n 6 momentissa tarkoitettulle lapselle tai nuorelle on järjestettävä tukea yksilöllisen tarpeen mukaisesti hyvinvointialueen toimesta sosiaalihuoltolaissa tarkoitettulla tavalla ja kunnan toimesta osana kunnan vastuulla olevia palveluita. Hyvinvointialueen ja kunnan on yhteensovitettava ilman huoltajaa maahan tulleelle lapselle tai nuorelle järjestämänsä palvelut.

51 §

Kotoutumisen edistämisen valtakunnallinen suunnittelu, kehittäminen ja ohjaus

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa:

- 1) kotoutumisen edistämistä koskevan politiikan valtakunnallisesta suunnittelusta, kehittämisestä ja ohjauksesta sekä yhteensovittamisesta muiden politiikka-alojen kanssa;
- 2) kotoutumisen kokonaisuuden ja kotoutumisen edistämistä koskevan politiikan seurannasta ja arvioinnista;

3) 2 luvussa tarkoitettujen kotoutumista edistävien palveluiden rahoituksen seurannasta.

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa elinvoimakeskuksia ja Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskusta kotoutumisen edistämiseen liittyvissä tehtävissä.

Valtioneuvosto vahvistaa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä hallituskausittain kotoutumisen edistämisen valtakunnalliset tavoitteet. Työllisyyden osalta kotoutumisen edistämisen valtakunnalliset tavoitteet yhteensovitetaan työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden kanssa.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa yhteistyöryhmän sille tässä laissa säädettyjen tehtävien toteuttamisen tukemiseksi.

55 §

Elinvoimakeskuksen tehtävät

Elinvoimakeskuksen vastuulla ovat seuraavat maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen liittyvät tehtävät toimialueellaan:

- 1) kotoutumisen ja asettautumisen edistämisen alueellinen kehittäminen, yhteistyö, yhteensovittaminen ja seuranta;
- 2) kuntien ja hyvinvointialueiden tukeminen ja neuvonta kotoutumisen edistämiseksi;
- 3) 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden 41 §:ssä tarkoitetun kuntaan ohjaamisen alueellisen strategian laatiminen ja toimeenpano sekä muut 4 luvussa säädetty kuntaan ohjaamisen tehtävät;
- 4) 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuille lapsille tarkoitettujen perheryhmäkotien perustamisesta sopiminen hyvinvointialueen kanssa;
- 5) 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuille lapsille tarkoitettujen perheryhmäkotien ohjaus ja valvonta yhdessä hyvinvointialueen, Lupa- ja valvontaviraston ja tarvittaessa Maahanmuuttoviraston kanssa;
- 6) 35 §:ssä tarkoitettujen edustajien toiminnan ohjaus ja valvonta;
- 7) 8 luvussa säädettyistä korvauksista sopiminen kunnan tai hyvinvointialueen kanssa;
- 8) hyvien väestösuhteiden edistäminen;
- 9) muut kuin 1–8 kohdassa tarkoitetut sille tässä laissa erikseen säädetty tehtävät.

59 §

Valtion korvaus kunnalle, hyvinvointialueelle ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle

Edellä 2 tai 3 momentissa tarkoitettua ajankohtaa ei sovelleta 60 §:ssä tarkoitettuun valtionosuuteen eikä 67 §:ssä tarkoitettuun korvaukseen.

60 §

Valtionosuus

Kunnalle myönnetään valtionosuutta seuraavien palveluiden järjestämistä ja tehtävien hoitamista varten:

- 1) 10 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja neuvonta;
- 2) 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatiminen sekä 22 §:ssä tarkoitettu suunnitelman tarkistaminen muiden kuin 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden ja työnhakijoiden osalta;

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

3) 25 §:ssä tarkoitetun monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestäminen muiden kuin 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden osalta;

4) 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden sekä muiden alle kouluikäisten lasten vanhempien kotoutumisen edistäminen.

61 §

Laskennallinen korvaus kunnalle

Muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden vastaanottamisesta, heidän osaamisensa ja kotoutumisen palvelutarpeensa arvioinnista, kotoutumissuunnitelman laatimisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä monikielisen yhteiskuntaorientaation, tulkittamisen ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä.

65 §

Valtion korvaus erityiskustannuksista

Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta 60 §:ssä tarkoitettuja palveluita vastaavista palveluista aiheutuneista kustannuksista. Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle maksetaan valtion varoista laskennallista erityiskorvausta kustannuksista, jotka aiheutuvat ihmiskaupan uhrille tämän uhriasemasta johtuvien erityistarpeiden vuoksi järjestettävistä toimenpiteistä ja palveluista. Edellä tarkoitettu erityiskorvaus maksetaan osana 61 ja 62 §:ssä tarkoitettua laskennallista korvausta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä korvauksen ja erityiskorvauksen perusteista ja maksatuksesta.

Korvaamisen edellytyksenä on lisäksi elinvoimakeskuksen päätös korvausten maksamisesta lukuun ottamatta 3 momentissa tarkoitettua erityiskorvausta.

86 §

Kotoutumista edistävien palveluiden tarjoamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, maahanmuuttajan edelliseltä kotikunnalta, elinvoimakeskukselta, tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta ja 35 §:ssä tarkoitettulta alaikäisen edustajalta 16 ja 22 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä varten välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista ja nuorista.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada toisiltaan, Opetushallitukselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta sekä tässä laissa tarkoitetulta palveluntuottajalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 22 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman tarkistamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittu kotoutumissuunnitelma ja jotka täyttävät 16 §:n 3 tai 4 momentissa säädetyn edellytyksen.

90 §

Muiden korvausten hakemiseen ja käsittelyyn liittyvä tiedonsaantioikeus

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta sekä Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 ja 69 §:ssä tarkoitettujen korvaushakemusten käsittelemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä ja 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

Elinvoimakeskuksella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta, Digi- ja väestötietovirastolta, kunnalta ja hyvinvointialueelta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 ja 69 §:ssä tarkoitettujen päätösten tekemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä tai 6 momentissa tarkoitetuista lapsista ja nuorista.

Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja siinä tarkoitettujen päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista ja nuorista. Hyvinvointialueella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 ja 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella maahanmuuttaja on viimeksi asunut, 65 tai 69 §:ssä tarkoitettu elinvoimakeskuksen päätös ja muut välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä ja 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi hyvinvointialueelta mainitussa pykälässä tarkoitettu elinvoimakeskuksen päätös ja muut välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Kunnalla on oikeus saada hyvinvointialueelta, Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 §:n 2 momentissa tarkoitettujen korvausten ja 4 momentissa tarkoitettujen päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Kunnalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi maahanmuuttajan edelliseltä kotikunnalta mainitussa pykälässä tarkoitettu elinvoimakeskuksen päätös ja muut välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65 §:n 3 momentissa tarkoitettujen korvausten hakemiseksi välttämättömät tiedot korvausten kohteena olevista maahanmuuttajista.

91 §

Ohjaus- ja valvontatehtäviin liittyvä tiedonsaantioikeus

Elinvoimakeskuksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 55 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot kunnalta, hyvinvointialueelta, Lupa- ja valvontavirastolta, toiselta elinvoimakeskukselta, 35 §:ssä tarkoitettulta edustajalta ja tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta sekä 55 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta ja vastaanottokeskukselta.

95 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun muuhun kuin käräjäoikeuden päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

96 §

Virkavastuu

Tämän lain 10 §:ssä tarkoitettua ohjausta ja neuvontaa, 14 §:ssä tarkoitettuja osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin sisältyviä asiantuntija-arviointeja, 25 §:ssä tarkoitettua monikielisen yhteiskuntaorientaation ja 27 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen toteuttamista koskevia tehtäviä sekä 33 §:ssä tarkoitettuja perheryhmäkotitoiminnan tehtäviä hoitavaan muun kuin viranomaisen palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan edellä mainituissa lainkohdissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Kotoutuja-asiakkaan ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin opintoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lain 30 §:n 1 momentin 1 kohtaa.

Hyvinvointialueen ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan on haettava kumotun 63 §:n nojalla myönnettäviä korvauksia viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2027. Sama koskee kunnan hakemia kumotun 64 §:n nojalla myönnettäviä korvauksia sekä kunnan,

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

hyvinvointialueen ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen hakemia 68 §:n nojalla myönnettäviä korvauksia.

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 9 §:n 2 momentti ja 25 m §, sellaisina kuin ne ovat, 9 §:n 2 momentti laissa 1104/2024 ja 25 m § laissa 1219/2020,
muutetaan 6 b §, 10 §:n 1 momentti ja 24 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 6 b § laissa 1456/2025, 10 §:n 1 momentti laissa 684/2023 ja 24 §:n 1 momentti laissa 1104/2024, sekä
lisätään 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1411/2014, uusi 2 momentti seuraavasti:

6 b §

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavan koulutuksen laajuus ja arviointi

Tallennettaessa vapaan sivistystyön muita kuin tämän lain 7 a luvussa tarkoitettun koulutuksen tietoja valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 2 luvussa tarkoitettuun tietovarantoon koulutuksen laajuus on määriteltävä opintopisteinä ja se on kuvattava ja arvioitava osaamisperusteisesti. Koulutuksen laajuus määritellään opintopisteinä siten, että opiskelijan keskimäärin 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä. Opiskelijan osaaminen arvioidaan soveltaen, mitä tämän lain 25 g §:n 4 momentissa ja 25 k §:ssä säädetään. Osaaminen arvioidaan arvosanalla hyväksytty tai hylätty taikka asteikkoarvioinnilla.

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa lisäksi vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista, joihin 9 §:n 6 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

valtionosuus. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

14 §

Erityisavustukset ja ylimääräiset avustukset

Oppilaitokselle, jonka ylläpitämisluvan mukainen koulutustehtävä on viittomakielinen kotoutumiskoulutus, voidaan myöntää ylimääräistä avustusta valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa kuuroille ja kuulovammaisille järjestettyyn kotoutumiskoulutukseen ja lukutaitokoulutukseen.

24 §

Opiskelijoilta perittävät maksut

Opiskelijoilta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Maksua ei peritä 7 a luvussa tarkoitettussa koulutuksessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 48 §:n 1 momentin 4 kohta, 61 §:n 1 momentin 3 kohta ja 74 §:n 1 momentin 1, 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 48 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1412/2025, 61 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 691/2023 ja 74 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohta laissa / , sekä

lisätään 61 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa (691/2023), uusi 4 kohta, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

48 §

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen

Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta, jos:

4) työnhakija opiskelee 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–32 §:ssä tarkoitetulla tavalla omaehtoisia perusopetuslain (628/1998) 46 §:ssä tarkoitettuja aikuisten perusopintojen lukutaitovaiheen opintoja työttömyysetuudella tuettuna ja opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päätoimisia;

61 §

Työvoimakoulutuksen järjestäminen

Työvoimaviranomainen järjestää työvoimakoulutuksena:

- 3) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta;
4) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 26 a §:ssä tarkoitettua lukutaitokoulutusta.

74 §

Opintoja koskevat edellytykset

Mitä tässä luvussa säädetään, sovelletaan opintoihin, joita pidetään työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan päätoimisina ja:

1) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon, yliopistossa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon taikka joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen tai mainittujen lakien mukainen lisä- ja täydennyskoulutus ~~tai osallistuminen avoimeen yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetukseen;~~

3) joista säädetään perusopetuslaissa tai lukiolaissa (714/2018), jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä; tai

4) joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja jotka ovat muuta kuin kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa järjestettävää avointa korkeakouluopetusta, jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää ja opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma, tai joista säädetään mainitun lain 14 §:n 2 momentissa, jos opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n ja 11 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 10 luvun 4 §:n 2 momentti ja 11 luvun 2 §:n 4 momentin 18 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 10 luvun 4 §:n 2 momentti laissa [327/2026](#) ja 11 luvun 2 §:n 4 momentin 18 kohta laissa 1374/2014, seuraavasti:

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen alkamisen jälkeen

Työvoimakoulutuksen, työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun sekä 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla päätoimisena pidettävien perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettujen aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheen opintojen, joiden opiskelemista tuetaan työttömyysetuudella kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettulla tavalla, aikana ei sovelleta tämän lain 2 lukua, 2 a luvun 1 §:ää ja 4 §:ssä työnantajan yksilöidysti tarjoamasta työstä säädettyä, 3 luvun 1 §:n 3 momenttia [eikä](#) 6 luvun 8 §:ää ~~eikä 7 luvun 2 §:ää.~~

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja olosuhteiden muutoksia, joita koskevat tiedot ansiopäivärahan saajan on välittömästi ilmoitettava etuuden maksajalle, ovat:

18) päivät, joina työttömyysetuuden saaja on osallistunut muuhun työllistymistä edistävään palveluun kuin työvoimakoulutukseen, työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28–31 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 28–31 §:ssä tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen luku- ja kirjoitustaidon opiskelun ajalta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos opinnot ovat alkaneet ennen tämän lain voimaantuloa.

5.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 a ja 9 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 a §:n 1 momentin johdantokappale ja 9 d §:n 1 momentin johdantokappale, sellaisina kuin ne ovat, 9 a §:n 1 momentin johdantokappale laissa 944/2022 ja 9 d §:n 1 momentin johdantokappale laissa 1213/2023, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

9 a §

Vapaassa sivistystyössä järjestettyä oppivelvollisille ja jatkuvaan oppimiseen suunnattua koulutusta koskevat tiedot

Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot mainitun lain 7 a luvussa tarkoitetussa koulutuksessa sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

9 d §

Vapaan sivistystyön koulutusta ja osaamismerkkejä koskevat tiedot

Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetun oppilaitoksen ylläpitäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot mainitun lain 6 b §:ssä säädetty edellytykset täyttävässä, muussa kuin mainitun lain 7 a luvussa tarkoitetussa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan, jos oppilaitoksen ylläpitäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista koulutukseen osallistuville opiskelijoille ja opiskelija suostuu tietojen tallentamiseen:

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

oppivelvollisuuslain 5 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan oppivelvollisuuslain (1214/2020) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 686/2023.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 13 kohdan kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 2 §:n 1 momentin 13 kohta, sellaisena kuin se on laissa 690/2023.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 10.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Alviina Alametsä vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esityksen tavoitteita voidaan lähtökohtaisesti pitää kannatettavina. Esityksen tavoitteena on uudistaa kotoutumispalveluja siten, että kotoutumispolitiikka perustuu kielen oppimiseen, työntekoon sekä suomalaisen yhteiskuntaan perehtymiseen ja sen sääntöjen noudattamiseen, on sekä kannustavaa että velvoittavaa ja korostaa myös maahanmuuttajan omaa vastuuta. Pidämme onnistunutta, laadukasta ja tehokasta kotoutumisen edistämistä tärkeänä onnistuneen maahanmuuttopolitiikan takaamiseksi. Maahan muuttaneiden työllisyyden ja osallisuuden edistäminen ovat koko yhteiskunnan kannalta keskeisiä tavoitteita.

On valitettavaa, että hallituksen esityksen sisältö ei tue asetettuja tavoitteita riittävästi ja painopiste on pääasiassa kotoutumisen resurssien leikkauksissa. Säästötoimet herättävät monissa valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa huolta kotoutumisen vaikuttavuudesta sekä siitä, että kotoutumispalveluilla ei ole mahdollisuutta jatkossa vastata riittävästi erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin. Esitetyt muutokset kohdistuvat erityisen voimakkaasti keskisuuriin ja suuriin kaupunkeihin, joissa sekä kotoutuja asiakkaiden määrä että palvelutarpeet ovat suurimmat.

Pidämme sinänsä kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina esitettyjä uudistuksia kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten osalta. Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestäminen työvoimakoulutuksena sekä vastuun keskittäminen työvoimaviranomaiselle voivat parhaimmillaan selkeyttää järjestelmää ja vahvistaa koulutusten työelämälähtöisyyttä sekä kuntien kokonaisvastuuta. Kuitenkin olemme huolestuneita vapaan sivistystyön roolista ja siitä, että tärkeää osaamista ja joustavuutta menetetään ja maahan muuttaneiden erilaisten tarpeiden huomioimista heikennetään tavalla, joka ei ole kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Erityisen tärkeää on varmistaa, että haavoittuvassa asemassa olevat saavat riittävää tukea kotoutumiseen, etenkin mikäli he ovat työllistymispalveluiden ulkopuolella.

Kotoutumislain uudistus on lisännyt merkittävästi kuntien vastuuta samaan aikaan, kun kotoutumisen rahoitusta on toistuvasti leikattu. Rahoitusleikkaukset ovat erityisen haastavia tilanteessa, jossa kunnille osoitetaan samanaikaisesti uusia tehtäviä. Tässä hallituksen esityksessä kunnille kohdistuvat rahoitusleikkaukset, yhteensä noin 36 miljoonaa euroa, heikentävät kuntien edellytyksiä toteuttaa lakisääteisiä tehtäviään. Kotoutumispalvelut ovat keskeisiä maahanmuuttajien kielitaidon, työmarkkina- ja valmiuksien, osallisuuden ja työllistymisen vahvistamisessa. Niihin kohdistuvat leikkaukset heikentävät suoraan maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edellytyksiä. Koska kunnat päättävät itse olemassa olevien resurssiensa kohdentamisesta, on vaarana, että kotoutumiseen kohdistuvat rahoitusleikkaukset heijastuvat myös muihin kuntien järjestämiin palveluihin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

**Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 1**

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 10.6.2026

Saku Nikkanen sd
Juha Viitala sd
Paula Werning sd
Anna Kontula vas
Alviina Alametsä vihr

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä kotoutumiskoulutusta on uudistettava, koska nykyinen malli ei toimi riittävän tehokkaasti. Työnteko ja opiskelu ovat parasta kotoutumista. Kotoutuminen ei ole vain oikeus, vaan sen pitää olla kotoutujalle myös velvollisuus. Olennaista onnistuneessa kotoutumisessa on maahantulijan oma tahto kotoutua, jota kotouttamisjärjestelmän tulee tukea.

Puheena olevan kotouttamiskoulutuksen uudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia. Tavoitteena on vahvistaa kotoutumisen työelämälähtöisyyttä, nopeuttaa maahanmuuttajien siirtymistä työmarkkinoille sekä selkeyttää palvelujärjestelmää. Kotoutumisen nähdään rakentuvan kielen oppimisen, työnteon ja yhteiskunnallisen osallisuuden varaan, mikä on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Samalla rahoituksen kokoaminen yhteen kanavaan ja järjestämisvastuun keskittäminen kunnille voisi teoriassa lisätä hallinnollista selkeyttä ja mahdollistaa palvelujen joustavampi kohdentaminen. Kuntien suurempi rooli kotoutumisessa voisi mahdollistaa kotouttamispalvelujen tarpeisiin perustuvan räätälöinnin.

Esityksessä merkittäviä puutteita

Perussuomalainen työministeri totesi vajaa kymmenen vuotta sitten, että kotouttaminen on kallista, mutta kotouttamatta jättäminen käy vieläkin kalliimmaksi. Se näyttää hallitukselta unohtuneen.

Puheena olevan esityksen merkittävin ongelma on sen voimakas kytkeminen valtiontalouden säästöihin. Esityksessä kokonaisleikkausten arvioidaan olevan noin 46,8 miljoonaa euroa, joka on noin kolmanneksen tai jopa enemmän kotouttamisen kokonaiskustannuksista. Tämän lisäksi kuntakorvauksia alennetaan 100 euroa per henkilö vuodessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että samaan aikaan kun kuntien vastuut kotouttamisessa kasvavat, niiden käytettävissä olevia resursseja vähennetään. Lausunnonantajien mukaan kokonaisvaikutus kotoutumisen onnistumisen kannalta olisi kielteinen.

Esityksen toinen keskeinen heikkous on kotouttamisen koulutusjärjestelmän yksipuolistuminen. Kotoutumiskoulutuksen rajaaminen pääosin työvoimakoulutukseksi kaventaisi koulutuspolkuja ja heikentäisi erityisesti niiden kotoutujien asemaa, jotka tarvitsevat perustaitojensa vahvistamista ennen työelämään siirtymistä. Tämä riski kohdistuisi erityisesti niin sanottuihin haavoittuviin ryhmiin.

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä velvoitteet voivat toimia vain, jos tarjolla on riittävästi laadukkaita ja saavutettavia palveluja. Velvoittavuuden lisääminen ilman riittäviä voimavaroja on myös ongelmallista.

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 2

Esityksen vaikutukset vapaan sivistystyön oppilaitoksiin ovat erityisen merkittävät. Niitä koskevien lakisääteisten kotouttamisen koulutustehtävien poistaminen ja valtionosuusrahoituksen lakkauttaminen voivat purkaa laajan ja toimivan kotouttamisen koulutusverkoston. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on ollut keskeinen rooli varsinkin matalan kynnyksen koulutuksessa ja perustaitojen vahvistamisessa. Niiden toimintaedellytysten heikentäminen voi johtaa koulutustarjonnan supistumiseen, oppilaitosverkoston karsimiseen ja siellä jopa satojen työpaikkojen menetykseen.

Keskustan valiokuntaryhmä katsoo kyseessä olevan muutoksesta, joka voi pysyvästi heikentää kotoutumisen koulutuksellista perustaa. Lieveilmionä esimerkiksi kansalaisopistojen ja kansanopistojen tulevaisuus vaarantuu varsinkin maakunnissa, mikä ei saisi olla esityksen lopputulos.

Suuret kaupungit ja yrittäjät hyvin kriittisiä

Valiokunnalle antamissaan lausunnoissa suurten kaupunkien näkemykset olivat kriittisiä erityisesti riittävän rahoituksen ja toteuttamismahdollisuuksien kannalta. Ne korostivat, että uudistus lisäisi kuntien vastuuta samaan aikaan kun rahoitusta leikataan merkittävästi. Tämä epäsuhta vaarantaisi palvelujen laadun ja saatavuuden ja voi johtaa siihen, että kustannuksia siirtyy muihin kunnan toimintoihin.

Lisäksi suuret kaupungit painottivat, että kotoutuminen on pitkä prosessi, eikä sitä voida aikatauluttaa liian tiukasti työmarkkinoiden näkökulmasta. Erityisesti perustaitojen heikentyminen voi johtaa keskeytyksiin, uusiin koulutuskierroksiin ja siten jopa kustannusten kasvuun.

Lausunnossaan myös Suomen Yrittäjät suhtautui kriittisesti esityksen toteuttamistapaan. Sen keskeinen huoli koski rahoitusleikkauksia, joita on yhteensä noin 30 miljoonaa euroa sekä lisäksi noin 15 miljoonan euron vuosittainen säästötavoite.

Suomen Yrittäjät korostivat muiden lausunnonantajien tavoin, että pelkkä työllistymisen nopeuttaminen ei riitä, vaan siihen tarvitaan myös vahva perustaitojen ja kielitaidon pohja. Ilman tätä kotoutuminen voi epäonnistua, mikä heikentäisi työvoiman saatavuutta ja lisäisi pitkän aikavälin kustannuksia. Lisäksi monialaisen yhteistyön rahoituksen poistaminen on omiaan heikentämään yritysyritystä ja työllistymismahdollisuuksia.

Johtopäätökset

Keskustan valiokuntaryhmä katsoo, että kokonaisuutena esityksessä on oikeansuuntaiset tavoitteet, mutta mahdollisuudet niiden toteuttamiseen nyt esitetyssä muodossa ovat ristiriitaisia. Maahantulijoiden työllistymistä pyritään aivan oikein vahvistamaan, mutta samalla tavoitetta heikennetään karsimalla rahoitusta ja koulutuksellisia mahdollisuuksia, joiden varaan työllistyminen rakentuu.

Muistutamme, että Suomeen suuntautuu edelleenkin kutakuinkin saman verran maahanmuuttoa kuin aiemminkin, vaikka toinen päähallituspuolue perussuomalaiset lupasivat oppositioaikanaan

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 2

laittaa rajat kiinni maahantulijoilta. Hallitus on hiljattain pyytänyt lisäbudjettiesityksessään eduskunnalta 82 miljoonaa euroa lisärahaa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamiseen. Se kertoo, että kotoutettavien määrä ja heidän koulutustarpeensa säilyvät korkeina jatkossakin.

Esitystä voidaan ensisijaisesti pitää valtiontalouden säästölakina. Se sisältää euromääräisen säästötavoitteen, jonka toteuttamiseksi on mietitty keinoja. Sellaisiksi ovat valikoituneet kuntien rahoitusvastuun kasvattaminen kotouttamiskoulutuksessa poistamalla täysimääräinen valtionosuus ja kytkemällä se osaksi kuntien yleistä valtionosuusjärjestelmää, myös sitä leikaten. Toinen keino on karsia koulutuspolkuja poistamalla vapaa sivistystyö kouluttajien listalta. Esitys tuottaisi myös tarpeetonta byrokratiaa, jos kunta hankkii kotouttamiskoulutusta muilta tahoilta, kuten vapaan sivistystyön oppilaitoksilta, jotka jatkossa pitäisi kilpailuttaa. Nyt vapaa sivistystyö on lakiin perustuva kouluttaja ilman kilpailutusvelvollisuutta.

Rahoitusleikkaukset, koulutuspolkujen kaventaminen ja vapaan sivistystyön aseman merkittävä heikentäminen muodostavat kokonaisuuden, jotka hyvin suurella varmuudella heikentäisivät onnistunutta kotoutumista ja työllistymistä. Yhtälöä vaikeuttaa myös liian kireä toimeenpanoaikataulu kuntien TE-toimistojen kannalta, jotka tällä hetkellä painivat suurtyöttömyyden kanssa.

Hyvin suurella todennäköisyydellä esitetyt muutokset ohjaisivat maahanmuuttoa entistä voimakkaammin suuriin kaupunkeihin, joilla on pienempiä kuntia enemmän mahdollisuuksia kantaa taloudellista kuormaa sekä oppilaitoksia antaa kotouttamiskoulutusta, kun esityksen myötä rahoitusta tullaan leikkaamaan ja koulutustarjontaa supistamaan. Jo nyt suurissa kaupungeissa on nähtävissä ghettoutumista ja jengiytymistä.

Edellä olevan perusteella Keskustan valiokuntaryhmä esittää pykälämuutosehdotuksia sekä lausuman. Katsomme, että ilman korjauksia uudistus ei saavuta sille asetettuja tavoitteita paremmasta työelämälähtöisestä kotoutumisesta, vaan voi jopa heikentää onnistuneen kotoutumisen edellytyksiä ja tulla julkisen talouden kannalta kalliiksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 26, 27, 30 ja 60 § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § muutettuina(Vastalauseen muutosehdotukset),ja

että hyväksytään yksi lausuma(Vastalauseen lausumaehdotus).

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 2

1. Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

26 §

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet, sisältö ja seuranta

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutuja-asiakkaan suomen tai ruotsin kielen taidon ja muun työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan osaamisen kehittymistä. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on tukea kotoutuja-asiakkaan työllistymistä ja kotoutumista sekä omaa vastuuta kotoutumisensa edistämisestä. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on oltava, että kotoutuja-asiakas saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon.

Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä:

1) suomen tai ruotsin kielen opetusta; 2) ammatillisten tai muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta ja ohjausta työmarkkinoille, työllistymistä edistäviin palveluihin tai jatko-opintoihin;

3) opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä valmiuksia;

4) työssäoppimisjakso taikka työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa;

5) suomen tai ruotsin kielitaidon päättöttestaus.

Opetushallitus vastaa kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättöttestauksen kehittämisestä ja ylläpidosta huomioiden kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt. Opetushallitus määrää kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättöttestauksen toteuttamisesta. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta.

Kunnan ja työvoimaviranomaisen on kotoutumiskoulutusta järjestäessään hyödynnettävä alueen olemassa olevaa koulutusverkkoa, mukaan lukien vapaan sivistystyön oppilaitokset, silloin kun se on tarkoituksenmukaista palvelutarpeen näkökulmasta. (Uusi)

Kunnan peruspalvelujen valtiosuudessa on erikseen osoitettava kotoutumiskoulutukseen kohdennettu osuus, josta osa on käytettävä vapaan sivistystyön oppilaitoksilta hankittavaan koulutukseen tai niiden tuottaman koulutuksen järjestämiseen. (Uusi)

Kotoutumiskoulutuksen osalta on seurattava vähintään koulutuksessa saavutettua kielitaitoa, työllistymistä sekä siirtymistä ja ohjausta työllistymistä ja kotoutumista edistäviin palveluihin. (Uusi)

27 §

Kotoutumiskoulutuksen ja lukutaitokoulutuksen järjestäminen

Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää työvoimakoulutuksena sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan koulutuksena, mukaan lukien vapaan sivistystyön oppilaitoksissa annettava koulutus. (Uusi)

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 2

Työvoimaviranomainen vastaa siitä, että sen toimialueella on tarjolla suomen- ja ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta ja lukutaitokoulutusta sen toimialueella asuvien kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen ja työllistymisen tarpeita vastaavasti.

Työvoimaviranomaisen tässä laissa tarkoitetun palveluntuottajan on toteutettava kotoutumiskoulutus tai lukutaitokoulutus työvoimakoulutuksena, josta säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa.

30 §

Omaehtoisia opintoja koskevat edellytykset

Omaehtoisena opiskeluna voidaan 28 ja 29 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä tukea opintoja:

1) joista säädetään perusopetuslaissa (628/1998), jos kotoutuja-asiakkaalla ei ole perusopetuksessa saatavia tietoja ja taitoja ja opinnot voidaan katsoa tarkoituksenmukaisiksi ottaen huomioon kotoutuja-asiakkaan kotoutumissuunnitelmassa määritellyt tavoitteet;

2) joista säädetään lukiolaissa (714/2018) tai laissa vapaasta sivistystyöstä (632/1998), jos koulutuksen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä;

3) joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017), ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) ja jotka johtavat ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon, yliopistossa suoritettavaan alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulussa suoritettavaan ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon, joiden tavoitteena on mainittujen tutkintojen osien suorittaminen tai jotka ovat mainittujen lakien mukaista lisä- tai täydennyskoulutusta, erikoistumiskoulutusta, ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta ja avointa yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetusta;

4) joista säädetään tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);

5) joista säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998), jos koulutus on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää ja opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma, tai joista säädetään mainitun lain 14 §:n 2 momentissa, jos opinnoista esitetään koulutus- tai opintosuunnitelma;

6) jotka pätevöittävät kotoutuja-asiakkaan toimimaan ammatissaan Suomessa.

Jos kotoutuja-asiakas on täyttänyt 40 vuotta, omaehtoisen opiskelun tukeminen 1 momentin 1 kohdan mukaisesti edellyttää lisäksi, ettei hän ole voinut aloittaa opintojaan vamman, sairauden tai sairausvakuutuslain 9 luvussa tarkoitettujen raskaus- tai vanhempainrahopäivien käyttämisen vuoksi täyttäessään 40 vuotta, ellei perustellusta syystä johdu muuta. Mainituksessa kohdassa tarkoitettua opiskelua voidaan tukea opintojen loppuun asti edellä säädetyn estämättä, jos kotoutuja-asiakas aloitti opinnot ennen kuin hän täytti 40 vuotta.

60 §

Valtionosuus

Kunnalle myönnetään valtionosuutta seuraavien palveluiden järjestämistä ja tehtävien hoitamista varten:

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2026 vp
Vastalause 2

- 1) 10 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja neuvonta;
- 2) 14 §:ssä tarkoitettujen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatiminen sekä 22 §:ssä tarkoitettu suunnitelman tarkistaminen muiden kuin 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden ja työnhakijoiden osalta;
- 3) 25 §:ssä tarkoitettujen monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestäminen muiden kuin 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden osalta;
- 4) 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden sekä muiden alle kouluikäisten lasten vanhempien kotoutumisen edistäminen.
- 5) osuus vapaan sivistystyön oppilaitoksilta hankittavaan koulutukseen tai niiden tuottaman koulutuksen järjestämiseen. (Uusi)

2. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

10 §

Valtionosuuden laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistaminen

Kotoutumiskoulutukseen ja lukutaitokoulutukseen myönnetään erillinen valtionosuus tai valtionavustus, joka kattaa koulutuksen kustannukset. (Uusi)

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävän opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien sekä opetustuntien määrän. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa lisäksi vuosittain valtion talousarvion rajoissa niiden opiskelijaviikkojen määrän edellä mainituista opiskelijaviikoista, joihin 9 §:n 6 momentin mukaisesti myönnetään sadan prosentin valtionosuus. Yhdistetyn oppilaitoksen osalta suoritteiden määrät vahvistetaan erikseen kullekin oppilaitosmuodolle.

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvoston tulee seurata uudistuksen vaikutuksia kotoutumiskoulutuksen laatuun, saatavuuteen, vapaan sivistystyön asemaan sekä kotoutujien koulutus- ja työllistymispolkuihin, ja antaa eduskunnalle selvitys vuoden 2028 loppuun mennessä.

Helsingissä 10.6.2026

Petri Honkonen kesk

Hanna Räsänen kesk